

antoine
bello
průzkumníci

Copyright © Éditions Gallimard, 2009
Translation © Alan Beguivin, 2014

ISBN 978-80-7473-155-6

1

Jako pokaždé, když jsem otevíral těžké prosklené dveře kanceláře Baldur, Furuset & Thorberg, jsem se krátce zamyslel nad tím, kudy se mohl ubírat můj život před deseti lety, kdy jsem odpověděl na inzerát, v němž hledali vedoucího projektu v environmentálních studiích. Kdyby ve mně Gunnar Eriksson, provozní ředitel kanceláře, kde mě přijali, neodhalil vlohy pro jiný druh činnosti, pravděpodobně bych dnes vyhodnocoval nebezpečí říčního znečištění, plynoucí z vybudování spalovny na kodaňském předměstí.

Recepční, zaneprázdněná právě zpravováním poslíčka, mě pozdravila úsměvem. Považovala mě za nezávislého poradce, jenž čas od času pro kancelář pracuje, a tak se mým delším absencím ani nepravidelným příchoďům nedivila. Toto krytí jsme zavedli s Gunnarem, když jsem opustil Akademii, a naprosto nám vyhovovalo: uspokojovalo všetečnost islandského finančního úřadu a vysvětlovalo mé přesuny do různých koutů světa.

„Slive, rád tě zase vidím!“ zvolal Gunnar a vřele mi stiskl ruku. „Říkal jsem si, jestli jsi nezapomněl naši adresu. Kdy jsi tu byl naposled?“

Otázku položil příliš šibalsky na to, aby byla zcela nevinná. Kristin, Gunnarova manželka, před rokem náhle podlehla plicní embolii. Gunnar na její odchod

absolutně nebyl připraven a nějakou dobu trvalo, než ránu vstřebal. Neměl jiné děti než třináct agentů, jež přijal během své kariéry. Protože jsem mu byl zároveň nejbližší a jako jediný bydlel ještě v Reykjavíku, docházel jsem aspoň jednou týdně za ním, samozřejmě pokud jsem nebyl na misi v zahraničí.

„Dávno. Vracím se ze Sydney, přiletěl jsem ráno. Předtím jsem měl šňůru Londýn – Toronto – Los Angeles.“

„To je hrůza,“ zamrmlal Gunnar. „Musím se o tom zmínit Yakubovi, než si zničíš zdraví.“

Oba jsme věděli, že nic takového neudělá. Zvláštní operace zaměstnávaly necelou stovku agentů a nemohly se obejít bez jediného z nich. Ostatně svými občasnými nářky jsem stejně nikoho nemohl ošálit, a už vůbec ne Gunnara: život agenta třídy 3 jsem miloval a neměnil bych za nic na světě.

„A vůbec, proč jsi jezdil do Los Angeles? Nemohli angažovat Lenu? Bydlí v Hollywoodu, jestli se nepletu.“

Rána, kterou Lena otevřela, když se od Gunnara odřízla, se nikdy úplně nezacelila. Odjela před deseti lety z Reykjavíku beze slova poděkování tomu, kdo jí všemu naučil. Od té doby se mu neozvala – ani na Vánoce.

„Podle posledních zpráv tam ještě je,“ odpověděl jsem. „Ale nešlo zrovna o misi z jejího oboru. Slyšel jsem, že se zaměřuje na počítačové pirátství.“

„Tomu říkám obor pro ni jak dělaný. Může sedět celý den tváří v tvář svému počítači, aniž by se musela bát, že si zadá s někým méně inteligentním, než je ona sama. Neozval ses jí?“

Znělo to, jako když mi moje máma vytýkala, že nevolám častěji sestře. Zvláštní, jak se s přibývajícím věkem staráme víc o vztahy jiných než o své.

„Ne. Popravdě řečeno jsem ji od konce Akademie viděl jen jednou, na semináři. Neřekla ani slovo, a to by se jí přitom toho večera někteří moji kolegové rádi dvořili.“

Byla v tom ostatně nějaká záhada, jíž jsem úplně nerozuměl. Podle zákonů statistiky bychom se měli potkávat častěji. François Bérard, ředitel pařížského centra, si přede mnou nedávno postěžoval, že se s Lenou nikdy nesešel. Několikrát si ji žádal osobně kvůli expertize v oboru starověkých civilizací. Protože možná cítili, že má Bérard ještě jiné, méně přípustné úmysly, odpověděli mu z plánování Zvláštních operací pokaždé, že agentka Thorsenová není k dispozici.

„Nestůj tady přece. Dáš si čaj? Zrovna mi přišel nový z Cejlonu. Bude ti chutnat.“

„Bez cukru,“ řekl jsem automaticky a svalil se do jednoho z jeho pohodlných kožených křesel. „Zjistil jsem dvě nebo tři věci, které bych s vámi rád probral.“

Otevřel jsem tašku a vytáhl z ní svazek papírů popsaných poznámkami. Zatímco Gunnar za mémi zády dštil síru na svou sekretářku Margrét, rozložil jsem listy na několik hromádek.

„Zase mi sebrala cukřenku, to už je vážně k vzteku! Jestli si myslí, že se zakulacuju, ať mi to řekne do očí.“

Popravdě Gunnar od Kristinity smrti přibral asi deset kilo. Košile mu plandala ven z kalhot a koutkem oka jsem zaznamenal, že si v pásku udělal díрку navíc. Vystříhal jsem se však jakéhokoli komentáře.

Gunnar přede mě položil šálek a usedl do druhého křesla.

„Tak pověz, zjistil jsi, kdo je tím šestým členem Výkonného výboru?“

Když jsem se vrátil do Reykjavíku, hodil mi Gunnar rukavici: „Pokud ti nechtějí prozradit účel KFR, proč si ho nezkusíš domyslet? Víš, že jen šest členů Výkonného výborů zná tajemství KFR. Začni tím, že odhalíš jejich totožnost – studuj jejich složky a činy a získáš cenné poznatky o jejich motivacích.“

Bylo to o to rozumnější, že moje současná funkce představovala ideální pozorovatelnou. Jakožto agent

Zvláštních operací jsem měl právo číst si v jakémkoli spisu, o jehož existenci jsem věděl (toto upřesnění není bezvýznamné, neboť celou tvorbu určitého agenta jsem si mohl stáhnout, pouze pokud bych nahlásil, že vystavuje organizaci nebezpečí, a proto musí být sledován). Ale měl jsem hlavně ještě jinou výhodu. Angoua Djibo, předseda Plánu, mě před třemi roky pověřil, abych objel hlavní složky KFR a vysvětlil jim významnou reformu, již jsem inicioval: prosté a jednoduché opuštění fyzické falzifikace. Jako první jsem vyslovil názor, že zrychlení technického pokroku nevyhnutelně odsuzuje k neúspěchu falzifikování postaru. Mapa Vinlandu, na níž jsem pracoval, mohla oklamat odborníky své doby, ale dříve či později její skutečný vznik nepochybnitelně odhalí moderní věda, jež zároveň upozorní na podmínky, za nichž byla zavedena do oběhu. KFR by udělalo lépe, psal jsem tehdy, kdyby se zaměřilo na elektronickou falzifikaci, efektivnější a současně bezpečnější. Na Djibovu misi jsem vynaložil tolik energie, že ho to samotného překvapilo. Ani ne za půl roku jsem se osobně sešel s řediteli čtrnácti center KFR a šéfy téměř dvou třetin sekcí. Samozřejmě jsem si uvědomoval význam svého poslání, ale hlavně jsem v něm viděl příležitost seznámit se se středním managementem, s muži a ženami, kteří řídili naši loď každý den, a mohli proto nejlépe ukojit mou bezbřehou zvědavost.

„Bohužel ne,“ odpověděl jsem. „A to si nejsem jistý ani ostatními pěti.“

„Shrňme si to. Co víš stoprocentně?“

„Stoprocentně? Nic moc. Víím, že ve Výkonném výboru je Angoua Djibo. To jste mi jednou sám řekl, a když byl u mých narážek na toto téma, nikdy to nepochybnil.“

„Takže to už máš. Co dál?“

„Protože Djibo kromě toho předsedá Plánu, domnívám se, že Yakub Kojulfaz a Claas Verplanck, kteří řídí

Zvláštní operace, respektive Generální inspekci, jsou součástí Výkonného výboru také.“

„Chápu,“ zamyslel se Gunnar a pofoukal svůj horký čaj. „Předsedové tří hlavních útvarů budou mít zaručně ve Výkonném výboru své místo, to zní logicky.“

„Dál se můžu jen dohadovat. První úhel pohledu: hierarchie. Netvrdím, že znám detailně celý organigram KFR, ale přece jen o něm mám celkem přesnou představu. Každý hlavní útvar má několik místopředsedů...“

„Znáš jejich jména?“

„Ano,“ řekl jsem a nahlédl do svých poznámek. „Čing Šao, Jim Lassiter a Per-Olof Andersen za Plán; Martin De Wet a Carolina Watanabeová za Zvláštní operace; Diego Rojas a Lee-Ann Mulronevová za Generální inspekci.“

„Není ve všech hlavních útvarech stejný počet místopředsedů?“

„Mám důvod se domnívat, že není. De Wet a Watanabeová jsou ve Zvláštních operacích jediní, to vím. V Plánu jsem přišel nejméně na tři místopředsedy, takže jde o největší útvar. A na Generální inspekci jich je sotva víc než nás; určitě to zvládají jenom se dvěma místopředsedy.“

„Takže máš na tři místa sedm uchazečů,“ spočetl Gunnar.

„Proto se chci zaměřit na provozní ředitelství: Lidské zdroje, Finance a IT. Koneckonců absolventi Akademie směřují i tam.“

„Víš ovšem stejně dobře jako já, že nejlepší akademici volí vždycky hlavní útvary. Provozní ředitelství nemají nejlepší pověst.“

„To bych neřekl. Jsou méně prestižní, protože jsou běžnější. Proč by člověk vstupoval do KFR, kdyby chtěl pracovat v lidských zdrojích nebo v informatice? Tahle ředitelství na druhou stranu plní zásadní

funkce: nepřišlo by mi absurdní, kdyby byla zastoupena ve Výkonném výboru.“

„Já ti nevím. Možná tak ještě Lidské zdroje, ale Finance a IT, tomu vážně moc nevěřím.“

Gunnarově intuici jsem se naučil věřit. Přestože byl oficiálně v hierarchii KFR velmi nízko – nebyl ani vedoucím buňky – znal soukolí organizace jako nikdo. Vedle jména ředitelky Lidských zdrojů, Zoe Karvelisové, jsem tužkou nakreslil křížek: aniž to tušil, Gunnar právě potvrdil jednu z mých teorií.

„Teď druhý úhel pohledu: harmonie. Předpokládám, že se složení Výkonného výboru řídí určitou rovnováhou...“

„Pohlaví, rasa,“ přerušil mě Gunnar. „Ano, to jsem si taky často říkal.“

„A pravděpodobně i náboženství. Začněme pohlavím. Soudě podle absolventů Akademie z poslední doby je dnes v KFR skoro stejně žen jako mužů.“

„Vždycky to tak nebylo. Prvních pět agentů, jež jsem přijal, byli muži.“

„Ale stejně, překvapilo by mě a popravdě i šokovalo, kdyby ve Výkonném výboru nebyly aspoň dvě ženy. Djibo, Kojulfaz a Verplanck jsou muži, takže na poslední tři místa by vycházely dvě ženy.“

„Každopádně mi přijde vyloučené, že by tam nebyla žádná. Řekl bych jedna nebo dvě. Určitě ne tři.“

„Přejdeme k rase a náboženství. KFR je nadnárodní společnost působící na pěti kontinentech. Výkonný výbor takřka určitě tuto různorodost odráží. Djibo je Afričan; jednou se mi svěřil, že vyrůstal v animistické víře, ale myslím, že neprovozuje žádné náboženství. Kojulfaz je Ázerbájdžánc a muslim. Verplanck je běloch a katolík. Co nám chybí?“

„Tvoje otázka mi připadá trochu diskutabilní. Předpokládá, že složení Výkonného výboru vychází víc z geo-

grafického rozdělení než ze skutečných schopností. Ale budíž.“

Odložil šálek čaje před sebe a se zavřenýma očima se zabořil do křesla.

„Chybí ti jeden čistokrevný Asiat nebo Asiatka; jeden Jihoameričan nebo Jihoameričanka; další běloch, pravděpodobně Severoameričan; a možná další černocho, nejlépe muslim. Bože,“ zvolal a otevřel oči, „kdyby nás tak někdo slyšel!“

„Pokud vás to uklidní, uvažoval jsem zhruba stejně. Zkombinujme teď tato čtyři kritéria: postavení v hierarchii, pohlaví, rasu a náboženství.“

Gunnar chvílku přemýšlel.

„Už chápu, jak jsi to myslel s těmi provozními ředitelstvími. Zdá se, že Zoe Karvelisová splňuje několik podmínek najednou: nepatří k hlavnímu útvaru, je to běloška... pravoslavného vyznání, že?“

„Třefa,“ řekl jsem s úsměvem.

„Chachá!“ zvolal vítězoslavně Gunnar, kterého začala hra bavit. „Teď ke druhé ženě, viděl bych to na Carolinu Watanabeovou. Je místopředsdkyní Zvláštních operací, má japonské rodiče, narodila se v Brazílii. Katolička, nebo buddhistka?“

„Buddhistka, ale její děti chodí do katolické školy v Riu.“

Gunnar se po mně zaraženě podíval.

„Páni, připravil ses dobře!“

„Chcete jména jejích dvou koček? Ale vážně, s Watanabeovou mám trochu problém. Nikdy nežila v Asii. Podle mě jsou skutečnými asijskými kandidáty Číňanka Čing Šao, místopředsdkyně Plánu, a Ind Marvan Nechim, šéf Informatiky.“

„Zapomeň na Informatiku,“ rozhodl Gunnar, jenž si přívrženců jedniček a nul skutečně moc nepovažoval. „Tou druhou ženou je Šao.“

Na svých cestách jsem Watanabeovou i Šao potkal; Číňanka mi připadala záhadnější než Brazilka, částečně nejspíš proto, že když mluvila anglicky, rozuměl jsem každému druhému slovu. Udělal jsem vedle jejího jména křížek.

„Potom by nám na poslední křeslo zbývali dva vážní kandidáti: Jim Lasser, černoch, Američan, místopředseda Plánu...“

„Zase někdo z Plánu? Škrtni si ho.“

„Nebo Parváz Šajarjan, Íránec, muslim a finanční ředitel...“

Gunnar pokýval hlavou.

„KFR má jmění v miliardách, nevím, proč by se Výkonný výbor zatěžoval účetním. Ne, nejpravděpodobnější je, že šestý člen bude nezařazený agent, o němž si nikdy neslyšel. Víš, co by byla sranda?“

„Ne.“

„Kdyby to byl Skandinávec! Pokud je na tvé teorii o harmonii aspoň zbla pravdy, můžeš se rozloučit s představou, že se dostaneš do Výkonného výboru.“

Tato myšlenka mi samozřejmě hlavou proběhla, ale větší starosti mi dělal jiný nedávný objev: mezi sedmi nebo osmi mými favority bylo jedinému – Lassiterovi – přes šedesát let. Oficiální věk, v němž by se odcházelo ve Výkonném výboru do důchodu, zřejmě neexistoval, ale nemohl jsem se ubránit pomyšlení, že mi mládí současných členů nehraje do karet.

„Zapomeňme zatím na šestého člena,“ pokračoval Gunnar, jako by mě chtěl ušetřit beznaděje, „a zaměřme se spíš na spisy těch pěti předpokládaných. Jak jsi je našel?“

„Odpověď na to není tak jednoduchá, jak by se mohlo zdát. Musíte dát totiž stranou všechny spisy, které členové Výboru vytvořili předtím, než je koptovali do Výboru, tedy než jim prozradili účel KFR. No a...“

„Data jmenování nejsou veřejná,“ doplnil Gunnar.

„Přesně. Nicméně se je můžeme pokusit dohledat. Zdá se například, že Djibo psal až do roku 1988 dva spisy ročně. Říkám ‚zdá se‘, protože v archivu mi nechtějí dát jejich seznam. Potom, v letech 1989 až 1991, nic nepublikoval – každopádně nic, co by se mi doneslo – a od roku 1992 vytvořil průměrně jenom jeden spis ročně.“

„Takže podle tebe byl první dva roky příliš zaměstnán novou funkcí. To je trochu chatrná úvaha.“

„Tím spíš, že jeho mlčení se dá vysvětlit i jinak: mohl toho roku dostat jiné povinnosti – například předsednictví Plánu – vzít si tvůrčí volno, co já vím? Zkrátka jsem tímto způsobem určil data, kdy teoreticky mých pět favoritů nastoupilo do Výboru: Djibo 1998, Kojulfaz 1990, Verplanck 1986, Šao 1996 a Karvelisová 1997. Podle mých informací dohromady vytvořili šestadvacet spisů.“

„Jenom?“

„Mně naopak připadá, že je to dost. Vymyslet dobrý spis trvá týdny. Zajímalo by mě, jak to dokážou zahrnout do svého rozvrhu.“

Ve skutečnosti jsem se domníval, že to vím. Vedoucí KFR zůstávali především agenty. Vytvářet spisy bylo smyslem jejich práce. Když se někdo vyšvihne v hierarchii tradiční organizace, obvykle je velmi šťastný, že může přejít od svých každodenních úkolů k činnostem s lepší pověstí. KFR fungovalo obráceně: vyšší kádry se bily za to, aby mohly zastávat povinnosti agentů základní úrovně.

„Určitě jim někdo pomáhá,“ zamručel Gunnar. „Nemůžu si představit Djiba, jak volá do Berlína, aby mu uštrikovali legendu. Ale na tom koneckonců nesejde... Co vyplývá z těch spisů?“

„Bojím se, že nic jasného. Týkají se nejrůznějších témat, od vážnějších jako válka ve Rwandě po triviálnější,

jako je zánik mlaštiny, imaginárního jazyka blízkého aramejštině.“

„Můžeš aspoň ty spisy roztřídit do větších skupin?“

„Moc ne. Dva spisy pojednávají o teritoriálních sporech. Kojulfaz vymýšlí argumenty, aby podpořil Ázerbájdžán ve sporu o Náhorní Karabach a Lačinský koridor...“

„O něm jsem nikdy neslyšel.“

„Je to horská silnice, nejkratší spojení mezi Arménií a Náhorním Karabachem. Velmi vyhledávaná cesta, i když závatný strategický význam zase nemá. Totéž platí pro druhý konflikt, který se týká Kutuzovova ostrova – ten si nárokuji Čína a Rusko...“

„A nech mě hádat,“ přerušil mě Gunnar, „Šao je na straně Číny?“

Přikývl jsem. S despektem to okomentoval:

„Každý holt hájí svůj tábor... Vydal ses špatným směrem.“

„Pak mám tři spisy, které lze zařadit pod hlavičku ‚Reforma kapitalismu‘,“ pokračoval jsem.

„To mě zajímá víc,“ prohlásil Gunnar a přisunul si křeslo, aby si dolil čaj.

„Verplanck vyrábí falešné důkazy v případě zneužití dominantního postavení, z něhož viní Evropská unie Microsoft; Karvelisová pomáhá sdružení tvůrců uměleckých děl k prodloužení platnosti copyrightů o dvacet let; a znovu Verplanck, dojíhá Ameriku třemi vymyšlenými případy dětských úmrtí v důsledku chybějící zdravotní péče, které urychlují zavedení State Children’s Health Insurance Program.“

Gunnar přemýšlel a snažil se, tak jako já před několika týdny, odhalit mezi těmito třemi spisy nějakou spojitost.

„Obžaloba monopolů, spravedlivé ohodnocení duševní tvorby,“ prohlásil konečně, „vypadá to na návrat

ke kořenům kapitalismu. Ale povinné zdravotní pojištění dětí mě zaráží.“

„Možná pokus, jak skloubit anglosaský kapitalismus s trochou humanismu po evropsku,“ nadhodil jsem, aniž bych tomu zvláště věřil.

„Co dál?“

„Moc dobrý Djibův spis o biologických dětech, které měl údajně Thomas Jefferson s jednou ze svých otrokyň, Sally Hemingsovou...“

„Otrokářské příběhy jsou jeho koníček,“ přerušil mě Gunnar. „Ostatně umí je skvěle.“

„Pseudoreedice spisu o Lajce v severokorejské verzi, týkající se jejich prvního satelitu Kwangmyongsong. Raketa se zasekla na rampě, ale Korejci tvrdí, že satelit od září 1998 krouží nad našimi hlavami. Podobně Karvelisová zase bájí o uvěznění Huga Cháveze v letech 1992 až 1994.“

„Nevěděl jsem, že byl ve vězení. Proč?“

„Jeho puč proti prezidentu Pérezovi se hrubě nevydařil, a tak Chávez zamířil rovnou do televize a získal si srdce milionů Venezuelanů, když vystoupil proti Pérezově kleptokracii. Strávil dva roky ve vězení a vyšel odtamtud s masitým výrůstkem u oka, který mu značně snižuje vidění. Karvelisová tvrdí, že se mu vytvořil ve vězení, čímž naznačuje, že mu nebyla věnována lékařská péče, a posiluje tak jeho obraz mučedníka. Ve skutečnosti ta věc pochází už z dob jeho mládí, ale až dosud zůstala v přijatelných mezích.“

„Jak souvisí Chávezovo oko se severokorejským satelitem?“

„V obou případech podpořilo KFR otevřené nepřátele USA. Další dva spisy kromě toho pojednávají o vstupu Číny. Jeden se snaží navodit dojem, že Lidová republika pokročila ve výstavbě jaderné letadlové lodě víc, než odpovídá skutečnosti. Další sdružuje mladé

čínské umělce pod hlavičkou imaginárního hnutí, cynického realismu.“

„Moc nevím, co si o tom myslet. Podpořilo KFR svými spisy čínskou expanzi, nebo rozvoji Číny jen přitaká? Ano, vstupte!“

Do dveří se vtlačila mladá žena s hromadou na sebe naskládaných šanonů, užuž hrozících, že se zhroutí. Vyrazil jsem, abych jí pomohl, a zarazil se před jejím obličejem, který napůl skrývala dlouhá lokna blondatých vlasů. I ona mě poznala.

„Nina Schoemanová!“ zvolal jsem. „Co tady děláš?“

„Brigádu,“ odpověděla. „Začala jsem minulý týden.“

A pro Gunnara, jenž zůstal sedět, dodala:

„Ofotila jsem první tři šanony, o zbytek se postarám zítra.“

„Děkuji vám, slečno Schoemanová,“ řekl Gunnar co nejdůstojněji a odložil šálek čaje. „Je mi známo, že vám islandská ústava zaručuje jistá základní práva, ale myslíte, že byste se do budoucna mohla oblékat poněkud klasičtěji? Pravidelně nás v kanceláři navštěvují zákazníci a byl bych hrozně nerad, kdyby váš... ehm, avantgardní styl oblékání některé z nich přiměl přesměrovat náklady na tradičnější firmu.“

Jaká škoda, že jsem neměl čas Gunnara varovat. Ušetřil bych ho sžiravé odpovědi, jež následovala:

„No právě, že byste si asi potřebovali klientelu trochu protřídit. Jak můžete brát peníze od těch prasat z Mollenbergu, který rozmontovávají svoje továrny prošpikovaný azbestem a pak je znovu postaví v rozvojových zemích?“

Když Gunnar tuto zmínku o nejvýznamnějším klientovi Baldura, Furuseta & Thorberga uslyšel, málem se zalkl. Naznačil jsem mu, že se vrátím pro své věci, a prudce vystrčil Ninu z kanceláře.